Найстарша олімпійська чемпіонка відзначила 100-річний ювілей

Агнеш Келеті зараз і в роки чемпіонської юності

Десять медалей на трьох Олімпійських іграх і медалі трьох чемпіонатів світу завоювала свого часу уродженка Будапешта Агнеш Келеті. Гімнастка вважається найуспішнішою спортсменкою-єврейкою в історії Олімпійських ігор і займає четверте місце в історії за кількістю олімпійських медалей.

Дівчинка почала займатися гімнастикою у віці чотирьох років у єврейському клубі Будапешта, а в шістнадцять стала чемпіонкою Угорщини з гімнастики. Агнеш була головною олімпійською надією країни на Іграх-1940, які були зірвані початком Другої світової війни. У 1941 році спортсменку виключили з гімнастичного клубу через єврейське походження.

Їй вдалося купити «арійські» документи і сховатися на час у селі, влаштувавшись покоївкою до родини, яка симпатизувала нацистам, згодом дівчина працювала на військовому заводі. Узимку 1944 — 1945 рр. під час битви за Будапешт, чемпіонка вранці збирала тіла загиблих, складаючи їх у братську могилу. Мати й сестра Келеті були врятовані шведським дипломатом Раулем Валленбергом, але батько й дядьки загинули в Освенцімі.

Після війни Келеті відновила спортивну кар'єру і в 1946-му виграла чемпіонат Угорщини. З 1947 по 1956 рік вона двадцять чотири рази представляла Угорщину на міжнародних змаганнях. На Олімпійських іграх 1952 року в Гельсінкі, уже у віці 31 року, гімнастка завоювала чотири медалі, а Ігри-1956 у Мельбурні принесли їй шість медалей, із них чотири золотих. Так, у віці 35 років спортсменка стала найстаршою гімнасткою з коли-небудь завоювавших олімпійське «золото».

Це був останній її виступ за країну, у якій вона народилась і яку любила. Після придушення радянськими танками Угорського повстання, Агнеш, разом із 44 спортсменами з угорської делегації, залишилася в Австралії й отримала політичний притулок.

На вулицях Будапешта, 1956

Незабаром її розшукав колишній вчитель єврейської гімназії в Будапешті Золтан Дікштейн і переконав узяти участь у Маккабіаді в Ізраїлі. Для цього, щоправда, олімпійській чемпіонці довелося привезти в злиденну країну свої власні перекладину й кільця. Так Ізраїль став будинком для самої Агнеш, а також її матері й сестри.

Її кар'єра гімнастки змінилася тренерською роботою в Інституті фізичного виховання та спорту. Уже у 1960-му нещодавня репатріантка привезла трьох ізраїльських гімнасток на Олімпійські ігри в Римі. Згодом Келеті створила національну збірну з гімнастики в Ізраїлі і виховала кілька поколінь спортсменок.

В Ізраїлі вона познайомилася зі своїм чоловіком, тут народила двох синів — Данієля й Рафаеля. «Я виріс, знаючи, що моя мати була Чудо-жінкою, — говорив Рафаель в інтерв'ю JTA два роки тому. — Вона вела господарство, вчила нас музиці (Агнеш професійно грає на віолончелі, — прим. ред.), допомагала з домашніми завданнями, готувала так смачно, що всі сусідські діти хотіли залишитися на вечерю. І у вільний час була міжнародною знаменитістю, яка тренувала спортсменів на Олімпійських іграх. Але це були такі дрібниці».

99-літня Агнеш Келеті сідає на шпагат, 2019. Фото: Roth Tamas

У 2015-му колишня чемпіонка повернулась до Будапешту, де живе один із її синів. Келеті веде забезпечене життя в центрі міста, щомісяця отримуючи пенсію в розмірі $13 000 (пропорційно кількості завойованих нею медалей). Будучи найбільш титулованою спортсменкою Угорщини, вона регулярно дає інтерв'ю телебаченню й бере участь в офіційних заходах.

В Ізраїлі першого тренера національної збірної теж не забувають — три роки тому Агнеш була удостоєна Премії Ізраїлю. Тоді вона ще могла сісти на шпагат, зараз це проблематично.

Як свідчать її вихованки, Келеті була жорстким тренером, але в нинішніх успіхах ізраїльських спортсменок частково є і її заслуга. Так, наприкінці минулого року, збірна Ізраїлю з художньої гімнастики посіла перше на чемпіонаті Європи, що проходив у Києві.

У якості подарунка іменинниці, починаючи з цього року, чемпіонат Ізраїлю зі спортивної гімнастики серед жінок буде носити ім'я Агнеш Келеті.

Максим Суханов